

Jordbruksverkets smittskydds- och djurhälsostراتيجية

Jordbruksverket bestämde 2019 att stärka djurskydds- och smittskyddsarbetet på myndigheten. Detta resulterade i att vi organiserade arbetet utifrån sakområde och inrättade en djurskydds- respektive smittskyddschef. Det togs även ett beslut om att ta fram strategier på djurskydds- och smittskyddsområdet för att Jordbruksverket ska kunna arbeta strategiskt, långsiktigt och behovsstyrt inom dessa områden. I detta dokument presenteras Jordbruksverkets smittskydds- och djurhälsostراتيجية 2020- 2025.

Inledning

Varför ska Jordbruksverket ha en smittskydds- och djurhälsostراتيجية?

Jordbruksverket är regeringens expertmyndighet på djurhälso- och smittskyddsområdet

Jordbruksverket är regeringens expertmyndighet på djurhälso- och smittskyddsområdet och ska enligt instruktion:

- Säkerställa en god djurhälsa
- Förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur
- Motverka antibiotikaresistens (AMR)
- Bidra till att säkerställa en god folkhälsa

Jordbruksverket har också till uppgift att arbeta för en hållbar utveckling och ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet och en livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna.

En strategi behövs för att arbeta strategiskt, långsiktigt och behovsstyrt

För att kunna arbeta strategiskt, långsiktigt och på ett behovsstyrt sätt med frågor inom smittskydd, djurhälsa, AMR och folkhälsa behövs en strategi som internt kan styra och skapa tydlighet kring vad vi ska prioritera och hur vi ska ta oss an våra utmaningar på dessa områden. En strategi är också viktig för att vi externt ska vara tydliga med vad som är vår roll, vad vi gör och vad vi vill uppnå.

Hur är strategin upplagd och kopplad till verksamheten?

Jordbruksverket har en övergripande verksamhetsstrategie

Jordbruksverket beslutade 2020 en ny övergripande verksamhetsstrategie. Utifrån kärnan i vår instruktion från regeringen beskriver vi vårt uppdrag så här: *Jordbruksverket finns för att främja en ökad och hållbar matproduktion och god djurvälstånd i hela Sverige.* Verksamhetsstrategien består av två olika måltyper; övergripande strategiska mål och prioriterade verksamhetsmål. De tre övergripande strategiska målen är viktiga för samhällsutvecklingen och dessa är: *1. Sverige ska ha en konkurrenskraftig, lönsam och ökande matproduktion., 2. Sverige ska nå miljömålen och produktionen ska bli mer resurseffektiv., 3. Sverige ska ha en god djurhälsa, en god djurvälstånd och ett gott växtskydd.* Under detta finns 15 prioriterade verksamhetsmål.

Smittskydds- och djurhälsostategin består av övergripande mål, fokusområden och aktiviteter

Strategin för smittskydd, djurhälsa, AMR och folkhälsa är kopplad till flera av de olika målen i verksamhetsstrategin och tydliggör mer konkret vad denna betyder på dessa områden. Strategin fokuserar på vad vi behöver göra och vad vi ska fokusera på inom smittskydd, djurhälsa, AMR och folkhälsa för att nå de mål som finns i den övergripande verksamhetsstrategin.

Strategin är uppdelad i fyra områden; smittskydd, djurhälsa, AMR och folkhälsa och varje område består av två övergripande mål och under dessa finns sedan ett antal olika fokusområden. Fokusområdena bryts sedan i sin tur ner i aktiviteter och dessa aktiviteter läggs in i enheternas verksamhetsplanering. Aktiviteterna anpassas efter verksamhetens möjligheter och förutsättningar för respektive år och följs upp och utvärderas. Även strategin som sådan kommer följas upp och utvärderas efter 5 år.

Hur har smittskydds- och djurhälsostategin tagits fram?

Strategin bygger på underlag från vår verksamhet och omvärld

Strategin för smittskydd, djurhälsa, AMR och folkhälsa är framtagen utifrån de uppdrag vi har på Jordbruksverket och de behov vi ser i vår omvärld. Grunden är naturligtvis Jordbruksverkets uppdrag som anges i Jordbruksverkets instruktion och regleringsbrev. Andra viktiga styrdokument är uppdrag från regeringen, den nationella livsmedelsstrategin¹ som riksdagen beslutat, Agenda 2030 och EU-prioriteringar.

Strategin bygger också på synpunkter från berörda bransch- och intresseorganisationer, inspel från andra myndigheter och från behov som forskare och veterinärorganisationer fört fram. Internt har även Jordbruksverkets sakkunniga experter och chefer på alla nivåer bidragit i strategins innehåll och utformning.

Smittskyddstrategins innehåll

Smittskydds- och djurhälsostategin består av fyra delar: smittskydd, djurhälsa, AMR och folkhälsa. Under dessa fyra områden finns övergripande mål och under dessa finns fokusområden som sedan är nedbrutna i olika aktiviteter på enhetsnivå.

Nedan presenteras de övergripande målen och fokusområdena för varje område med en kort analys av nuläget.

¹ En livsmedelsstrategi för jobb och hållbar tillväxt i hela landet

Smittskydd

Övergripande mål:

- A. Vi arbetar proaktivt med att förebygga introduktion och förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar som finns i EU och i tredjeland.
- B. Vi har en så resurs- och kostnadseffektiv hantering av smittsamma djursjukdomar som möjligt utifrån perspektiven ekonomisk-, social- och miljömässig hållbarhet.

Fokusområden

1. Att inom EU och andra internationella organisationer aktivt verka för ett säkert men proportionerligt smittskydd och bevaka svenska intressen.
2. Vi har en väl organiserad och övad krisorganisation.
3. En organiserad omvärldsbevakning möjliggör att vi kan arbeta proaktivt och ger oss bättre möjlighet att förbereda oss på saker i vår omvärld som kan påverka risken för introduktion av smitta.
4. Vi arbetar för att minska miljöpåverkan där det är möjligt i vår utbrottshantering utan att riskera smittskyddet.
5. Vi arbetar för ett väl fungerande ersättningssystem som är anpassat efter dagens produktionsformer och storlek.
6. Åtgärder som vidtas vid hantering av ett utbrott ska vara proportionerliga och kostnadseffektiva.
7. Vi arbetar proaktivt och tillsammans med näringen för att höja kompetensen hos djurhållaren med fokus på förebyggande smittskyddsåtgärder (biosäkerhet) och för att öka medvetenheten hos djurhållarna och branschorganisationerna om deras egenansvar.
8. Vi fortsätter arbeta för att ha ett gott samarbete med andra myndigheter, näring och andra länder. Vi arbetar nära SVA inom smittskyddsområdet.

Nulägesanalys

- Utbrott i Sverige och spridning av allvarliga smittsamma sjukdomar i Europa (t.ex. afrikansk svinpest) visar på ett behov av att arbeta dels med att förebygga introduktion och smittspridning, dels att arbeta med att förbereda hantering av utbrott.
- Vår hantering av sjukdomsutbrott är mycket kostsam och våra ersättningssystem är inte optimala.
- Klimatförändringarna kan leda till att vi får in nya sjukdomar i Sverige.

Djurhälsa

Övergripande mål:

- A. En bibehållen god djurhälsa i landet med friska djur gynnar en god djurvälstånd, en fortsatt låg användning av antibiotika och en minskad klimatpåverkan.
- B. Den nya djurhälsolagstiftningen är utformad på sådant sätt att svenska förutsättningar och behov tillgodoses så långt det är möjligt.

Fokusområden:

1. Vi samarbetar och har en bra dialog med djurhållare, myndigheter och branschorganisationer för att tillsammans arbeta för en god djurhälsa i Sverige.

2. Vi skapar en gemensam bild av hur vi definierar och hur vi mäter en god djurhälsa för att veta var vi ska sätta in åtgärder och att vi arbetar med rätt saker.
3. Vi arbetar för att vårt goda djurhälsoläge blir ett mervärde som kan bidra till ökad lönsamhet och konkurrenskraft.
4. Vi ska ha en fastställd nationell övervakningsplan (NÖP) som löper över flera år.
5. Med anslagsmedlen skapar vi möjlighet för näringen att arbeta proaktivt och med kontrollprogram så att vi kan ha en fortsatt god djurhälsa med låg frekvens av smittsamma produktionssjukdomar.
6. Vi säkerställer tillgången till veterinärer vid utbrott av smittor på djur samt för att alla djur i människans vård ska kunna få sjukvård dygnet runt.
7. Vi verkar för att djurhälsopersonal arbetar enligt goda vårdhygienrutiner för att minska risken för spridning av smittor.
8. Djursjukdata eller ett liknande system utvecklas för att kunna få fram statistik som kan användas som indikatorer för att mäta god djurhälsa.
9. I Djurhälsoarbetet ska vi verka för att minska förluster och öka resurseffektiviteten inom djurhållningen.
10. Vi arbetar för en djurhälsolagstiftning (AHL) som är relevant och anpassad till svenska förutsättningar så långt det är möjligt och där vi värnar om vårt goda djurhälsoläge.

Nulägesanalys

- Vi upplevs otydliga i våra budskap och vad gäller inriktning och mål med vårt djurhälsoarbete i Sverige.
- Vi står inför ett stort arbete med att anpassa vår svenska lagstiftning till EU:s nya djurhälsolagstiftning.
- Vi har ett generellt gott djurhälsoläge men behöver utveckla och optimera de indikatorer och mätetal som finns för att kunna mäta vad en god djurhälsa är.

AMR (antimikrobiell resistens)

Övergripande mål:

- A. Vi satsar resurser på att samverka och sprida vår kunskap och kompetens nationellt och globalt.
- B. Vi bibehåller vårt goda djurhälso-, smittskydds- och resistensläge och har en ansvarsfull och låg antibiotikaanvändning.

Fokusområden:

1. Vi arbetar utifrån One Health konceptet samt den nationella strategin och handlingsplanen mot antibiotikaresistens.
2. Vi deltar aktivt i arbetet i den nationella samverkansfunktionen mot antibiotikaresistens tillsammans med andra myndigheter.
3. Vi använder oss av kommunikationsstrategin för arbete mot antibiotikaresistens och har en aktiv kommunikation om antibiotikaanvändning och AMR.
4. Vi arbetar för att minska antibiotikaanvändningen och minska spridningen av AMR globalt genom att bidra med våra kunskaper och erfarenheter i internationella projekt och genom att delta i specifika forum där vi kan påverka och påverkas.

5. Vi utvecklar Djursjukdata eller ett liknande system så att vi kan få ut statistik på antibiotikaanvändning på djurslagsnivå och gårdsnivå för att verifiera och fortsatt sänka vår förbrukning.

Nulägesanalys

- AMR-området (antimikrobiell resistens) prioriteras globalt och nationellt. Sverige förväntas bidra internationellt med erfarenhet och kompetens.
- Sverige har ett gott djurhälsoläge och en lång tradition av låg och ansvarsfull antibiotikaanvändning.
- Resistensläget försämras globalt.

Folkhälsa

Övergripande mål:

- A. Vi verkar för att på ett kostnadseffektivt sätt minska risken för att människor blir smittade av djur eller via djurprodukter
- B. Vi verkar för att besättningar vidtar biosäkerhetsrutiner och hygienrutiner för att minska risken av spridning mellan besättningar och till människa.

Fokusområden:

1. Inom zoonosområdet arbetar vi utifrån One Health konceptet tillsammans med bland andra näringen, SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket utifrån tydliga mål och gemensamma strategier.
2. Minska kostnaden för bekämpningen av salmonella på gårdsnivå med bibehållen säkerhet ur ett smittskyddsperspektiv.
3. Vi verkar för att vårdhygien inom veterinär verksamhet ses som en viktig del för att bidra till en god folkhälsa.
4. Vi arbetar för att öka medvetenheten och kunskapen hos besättningar om vikten av biosäkerhetsrutiner och hygienrutiner med särskilt fokus på besättningar med besöksverksamhet.
5. Vi arbetar för att öka allmänhetens regelefterlevnad och medvetenhet om vilka negativa konsekvenser bristande efterlevnad kan medföra för folkhälsan. Ett exempel är risken att föra in rabies i landet vid illegal införsel av hundar.

Nulägesanalys

- Sverige har ett relativt gott läge vad gäller allvarliga zoonoser hos djur, d.v.s. sjukdomar som kan spridas mellan djur och människa.
- Mer än 60 % av alla sjukdomsagens, som kan orsaka infektion hos människor, är zoonoser. Flera av dessa orsakar inte sjukdom hos djur.

<h2>Uppdrag: Smittskydd: Förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur</h2>		
<h3>Övergripande mål:</h3>		
<p>A. Vi arbetar proaktivt med att förebygga introduktion och förhindra spridning av allvarliga smittsamma djursjukdomar som finns i EU och i tredjeland.</p>	<p>B. Vi har en så resurs- och kostnadseffektiv hantering av smittsamma djursjukdomar som möjligt utifrån perspektiven ekonomisk-, social- och miljömässig hållbarhet.</p>	
<h3>Fokusområden:</h3>		
<p>1. Att inom EU och andra internationella organisationer aktivt verka för ett säkert men proportionerligt smittskydd och bevaka svenska intressen.</p> <p>2. Vi har en väl organiserad och övad krisorganisation.</p> <p>3. En organiserad omvärldsbevakning möjliggör att vi kan arbeta proaktivt och ger oss bättre möjlighet att förbereda oss på saker i vår omvärld som kan påverka risken för introduktion av smitta.</p>	<p>4. Vi arbetar för att minska miljöpåverkan där det är möjligt i vår utbrottshantering utan att riskera smittskyddet.</p> <p>5. Vi arbetar för ett väl fungerande ersättningssystem som är anpassat efter dagens produktionsformer och storlek.</p> <p>6. Åtgärder som vidtas vid hantering av ett utbrott ska vara proportionerliga och kostnadseffektiva.</p>	<p>7. Vi arbetar proaktivt och tillsammans med näringen för att höja kompetensen hos djurhållaren med fokus på förebyggande smittskyddsåtgärder (bio-säkerhet) och för att öka medvetenheten hos djurhållarna och branschorganisationerna om deras egenansvar.</p> <p>8. Vi fortsätter arbeta för att ha ett gott samarbete med andra myndigheter, näring och andra länder. Vi arbetar nära SVA inom smittskyddsområdet.</p>

Uppdrag: Djurhälsa: Säkerställa en god djurhälsa

Övergripande mål:

A. En bibehållen god djurhälsa i landet med friska djur gynnar en god djurvälstånd, en fortsatt låg användning av antibiotika och en minskad klimatpåverkan.

B. Den nya djurhälsolagstiftningen är utformad på sådant sätt att svenska förutsättningar och behov tillgodoses så långt det är möjligt.

Fokusområden:

1. Vi samarbetar och har en bra dialog med djurhållare, myndigheter och branschorganisationer för att tillsammans arbeta för en god djurhälsa i Sverige.

2. Vi skapar en gemensam bild av hur vi definierar och hur vi mäter en god djurhälsa för att veta var vi ska sätta in åtgärder och att vi arbetar med rätt saker.

3. Vi arbetar för att vårt goda djurhälsoläge blir ett mervärde som kan bidra till ökad lönsamhet och konkurrenskraft.

4. Vi ska ha en fastställd nationell övervakningsplan (NÖP) som löper över flera år.

5. Med anslagsmedlen skapar vi möjlighet för näringen att arbeta proaktivt och med kontrollprogram så att vi kan ha en fortsatt god djurhälsa med låg frekvens av smittsamma produktionssjukdomar.

6. Vi säkerställer tillgången till veterinärer vid utbrott av smittor på djur samt för att alla djur i människans vård ska kunna få sjukvård dygnet runt.

7. Vi verkar för att djurhälsopersonal arbetar enligt goda vårdhygienrutiner för att minska risken för spridning av smittor.

8. Djursjukdata eller ett liknande system utvecklas för att kunna få fram statistik som kan användas som indikatorer för att mäta god djurhälsa.

9. I Djurhälsoarbetet ska vi verka för att minska förluster och öka resurseffektiviteten inom djurhållningen.

10. Vi arbetar för en djurhälsolagstiftning (AHL) som är relevant och anpassad till svenska förutsättningar så långt det är möjligt och där vi värnar om vårt goda djurhälsoläge.

Uppdrag: AMR (antimikrobiell resistens): Motverka antibiotikaresistens

Övergripande mål:

A. Vi satsar resurser på att samverka och sprida vår kunskap och kompetens nationellt och globalt.

B. Vi bibehåller vårt goda djurhälso-, smittskydds- och resistensläge och har en ansvarsfull och låg antibiotikaanvändning.

Fokusområden:

1. Vi arbetar utifrån One Health-konceptet samt den nationella strategin och handlingsplanen mot antibiotikaresistens.
2. Vi deltar aktivt i arbetet i den nationella samverkansfunktionen mot antibiotikaresistens tillsammans med andra myndigheter.

3. Vi använder oss av kommunikationsstrategin för arbete mot antibiotikaresistens och har en aktiv kommunikation om antibiotikaanvändning och AMR.
4. Vi arbetar för att minska antibiotikaanvändningen och minska spridningen av AMR globalt genom att bidra med våra kunskaper och erfarenheter i internationella projekt och genom att delta i specifika forum där vi kan påverka och påverkas.

5. Vi utvecklar Djursjukdata eller ett liknande system så att vi kan få ut statistik på antibiotikaanvändning på djurslagsnivå och gårdsnivå för att verifiera och fortsatt sänka vår förbrukning.

Uppdrag: Folkhälsa: Bidra till att säkerställa en god folkhälsa

Övergripande mål:

A. Vi verkar för att på ett kostnadseffektivt sätt minska risken för att människor blir smittade av djur eller via djurprodukter

B. Vi verkar för att besättningar vidtar biosäkerhetsrutiner och hygienrutiner för att minska risken av spridning mellan besättningar och till människa.

Fokusområden:

1. Inom zoonosområdet arbetar vi utifrån One Health konceptet tillsammans med bland andra näringen, SVA, Folkhälso- och Livsmedelsverket utifrån tydliga mål och gemensamma strategier.

2. Minska kostnaden för bekämpningen av salmonella på gårdsnivå med bibehållen säkerhet ur ett smittskyddsperspektiv.
3. Vi verkar för att vårdhygien inom veterinär verksamhet ses som en viktig del för att bidra till en god folkhälsa.

4. Vi arbetar för att öka medvetenheten och kunskapen hos besättningar om vikten av biosäkerhetsrutiner och hygienrutiner med särskilt fokus på besättningar med besöksverksamhet.
5. Vi arbetar för att öka allmänhetens regelefterlevnad och medvetenhet om vilka negativa konsekvenser bristande efterlevnad kan medföra för folkhälsan. Ett exempel är risken att föra in rabies i landet vid illegal införsel av hundar.

